

MITMEVÕISTLUS

Koostanud Peeter Randaru

Järgnev lühikokkuvõte võiks olla abiks mitmevõistluste korraldajatele ja kohtunikele. Mingil juhul ei asenda siintoodu kergerjõustiku rahvusvahelisi võistlusmäärusi ja ei saa seetõttu olla aluseks vaidlusküsimuste lahendamisel.

Sisukord

1.	Klassikalised mitmevõistlused	1
2.	Meil harrastatavad mitmevõistluste "eriliigid"	2
3.	Mitmevõistlus võistluse osana, omaette võistlusena ja harrastajate üritusena ...	2
4.	Mitmevõistluse läbiviimiseks sätestatud olulisemad nõuded	3
5.	Erinevused kergerjõustiku üksikalade ja mitmevõistluse võistlusmäärustes	3
6.	Mitmevõistluse lõpetamise tingimused.....	3
7.	Tulemuste arvestamine	4
8.	Mitmevõistluse paremusjärjestuse selgitamine	4
9.	Võistkondliku paremusjärjestuse selgitamine	5
10.	Võistlusteabe töötlemine ja sekretariaadi töö korraldamine	5
11.	Mitmevõistlejate gruppide moodustamise ja jooksude koostamise põhimõtted...	7
12.	Mitmevõistluse ajakava	7
13.	Kohtunike töö korraldamine	8
14.	Võistlusteabe edastamine	9
15.	Isiklike võistlusvahendite kasutamise kord.....	9
16.	Võistlejate lubatud ja keelatud abistamine	10
17.	Võistluste katkestamine ja võistluspaiga vahetamine, alade ärajätmine või nende järjekorra muutmine	11

1. Klassikalised mitmevõistlused

"Klassikalisteks" peetakse mitmevõistlusi, mis on tiitlivõistluste kavas ja/või kuuluvad IAAF-i ametlike maailmarekordialade loetelusse ning viiakse läbi vastavalt võistlusmäärustes toodud päevakavale ja alade järjekorrale:

- **meeste kümnevõistlus:** 1 päev - 100 m jooks, kaugushüpe, kuulitõuge, kõrgushüpe, 400 m jooks; 2 päev - 110 m tõkkejooks, kettaheide, teivashüpe, odavise, 1500 m jooks;
- **naiste seitsmევõistlus:** 1 päev - 100 m tõkkejooks, kõrgushüpe, kuulitõuge, 200 m jooks; 2 päev - kaugushüpe, odavise, 800 m jooks;
- **meeste halli seitsmევõistlus:** 1 päev - 60 m jooks, kaugushüpe, kuulitõuge, kõrgushüpe; 2 päev - 60 m tõkkejooks, teivashüpe, 1000 m jooks;
- **naiste halli viievõistlus:** ühel päeval - 60 m tõkkejooks, kõrgushüpe, kuulitõuge, kaugushüpe, 800 m jooks;
- **meeste viievõistlus:** ühel päeval - kaugushüpe, odavise, 200 m jooks, kettaheide, 1500 m jooks;
- **naiste kümnevõistlus:** 1 päev 100 m jooks, kettaheide, teivashüpe, odavise, 400 m jooks; 2 päev - 100 m tõkkejooks, kaugushüpe, kuulitõuge, kõrgushüpe, 1500 m jooks;
- **poiste (U18) kaheksavõistlus:** 1 päev - 100 m jooks, kaugushüpe, kuulitõuge, 400 m jooks; 2 päev - 110 m tõkkejooks, kõrgushüpe, odavise, 1000 m jooks;

Rahvusvaheliste tiitlivõistluste ja Eesti meistrivõistluste kavas on suvel meeste kümnevõistlus ja naiste seitsmევõistlus, talvel (sisevõistlustel) meeste seitsmევõistlus ja naiste viievõistlus. Eestis on samad alad kavas ka kõigi vanuseklasside meistrivõistlustel. Rahvusvaheliste võistluste kavas on aga A-klassi (U18) noormeestel kaheksavõistlus.

Meeste suvises viievõistluses ja naiste kümnevõistluses peetakse maailmarekordeid (ka Eesti rekordeid), kuid tiitlivõistluste kavas neid alasid pole.

2. Meil harrastatavad mitmევõistluste "eriliigid"

Lisaks eelmises punktis tooduile harrastatakse meil ka järgmisi mitmევõistlusi:

- **naiste viievõistlus:** ühel päeval - kaugushüpe, odavise, 200 m jooks, kettaheide, 1000 m jooks;
- **naiste halli seitsmევõistlus:** 1 päev - 60 m jooks, teivashüpe; 2 päev - 60 m tõkkejooks, kõrgushüpe, kuulitõuge, kaugushüpe, 800 m jooks;
- **ühe päeva mitmევõistlus:** kahepäevase mitmევõistluse alad viiakse ettenähtud alade järjekorras läbi ühe päevaga;
- **tunnimitmევõistlus:** ühe- või kahepäevase mitmევõistluse alad viiakse ettenähtud järjekorras läbi kindlaksmääratud ajavahemiku jooksul (tegemist on üsna "omamoodi" võistlusega, mille läbiviimise täpsem kord on toodud rahvusvaheliste võistlusmääruste lõpus olevates EKJL-võistlusmäärustes (Määrus 200A(E));
- **TV 10 Olümpiastarti mitmევõistlused** (võistlus viiakse läbi ühel, kahel või kolmel päeval, alade järjekord pole kindlaks määratud, soovitatavalt on viimaseks alaks pikk jooksudistants): poiste noorema ja vanema vanuserühma üheksavõistlus (60 m jooks, 60 m tõkkejooks, 1000 m jooks, kaugushüpe, kõrgushüpe, teivashüpe, kuulitõuge, kettaheide, pallivise), tüdrukute vanema vanuserühma kaheksavõistlus (60 m jooks, 60 m tõkkejooks, 600 m jooks, kaugushüpe, kõrgushüpe, kuulitõuge, kettaheide, pallivise), tüdrukute noorema vanuserühma kuuevõistlus (60 m jooks, 60 m tõkkejooks, 600 m jooks, kaugushüpe, kõrgushüpe, pallivise);

3. Mitmევõistlus võistluse osana, omaette võistlusena ja harrastajate üritusena

Suurvõistlustel (rahvusvahelistel tiitlivõistlustel) toimub mitmევõistlus samaaegselt kergejõustiku üksikaladega, mistõttu on mitmევõistlejate liikumisvabadus staadionil või hallis oluliselt piiratud. Võistlejad viiakse välja igale alale ja peale selle lõppu suunatakse eraldi puhkealale või -ruumi, kus nad peavad viibima kuni järgmisele alale väljaviimiseni. Puhkealale lubatakse siseneda ainult spetsiaalset kaelakaarti omavatel treeneritel. Sealt lahkuda (näit arsti või füsioterapeudi juurde minekuks) tohivad võistlejad ainult mitmევõistluse peakohtuniku loal ja selleks määratud kohtuniku saatel.

Võistlustel, mille kavas on ainult mitmევõistlused registreeritakse võistlejad kogunemiskohas enne iga võistluspäeva esimest ala. Võistluspäeva esimesele alale viiakse võistlejad kohtunike saatel, edaspidi võivad nad alalt-alale omapäi liikuda. Peale mõne ala algust ei tohi võistlejad võistluspaigast enam ala pea- või vanemkohtuniku loata lahkuda. Loa saamise korral antakse neile kohtunikust saatja.

Harrastajate võistlustel eelmises lõigus toodud nõudeid ei rakendata. Põhimõtteliselt piisab sellest, et võistleja on katsele kutsumise hetkel võistluspaigas ja soorituseks valmis. Nõuet, et alade vahele jääksid vähemalt 30 minuti pikkused pausid, harrastajate võistlustel tavaliselt ei järgita. Ühe päeva mitmევõistluse puhul pole see ka võimalik. Pikem paus jäetakse harilikult esimese päeva viimase ja teise

päeva esimese ala (näit kümnevõistluses 400 m jooks ja 110 m tõkkejooks) vahele.

TV 10 Olümpiastarti mitmevõistluses pole päevakava kehtestatud ja alade toimumise järjekorda kindlaks määratud. See võimaldab korraldajatel võistlusbaasi tingimustest ja osavõtjate arvust sõltuvalt võistlust võimalikult paindlikult läbi viia.

4. Mitmevõistluse läbiviimiseks sätestatud olulisemad nõuded

Kõige olulisemaks nõudeks on mitmevõistluse **päevakava ja alade toimumise järjekorra** range järgimine. Ükskõik, mis põhjusel tehtud muudatus alade läbiviimise järjekorras või mõne ala üleviimine teisele võistluspäevale (ka alade läbiviimise järjekorda muutmata, näit 400 m jooks kümnevõistluse teise päeva esimese alana) muudab võistlustulemused rekordi- ja edetabelikõlbmatuteks. Sel põhjusel pole edetabelikõlblikud ka ühe päeva ja tunnimitmevõistluste tulemused.

Samavõrra oluline on igale **vanuseklassile kehtestatud võistlusvahendite** (kuul, ketas, oda) kaalu ja tõkete kõrguse ning paigutuse nõuete range järgimine. Harrastajate võistlustel kasutatakse sageli madalamaid tõkkeid, harvem ka kergemaid võistlusvaheneid. Loomulikult muudab see võistlustulemused edetabelikõlbmatuteks.

Järgmised nõuded on soovituslikud ja nende mittetäitmine ei mõjuta võistlustulemuste rekordi- ja edetabelikõlblikkust. Niisiis, kui vähegi võimalik tuleb mitmevõistluse kahe ala vahele jätta vähemalt **30 minuti** ja kahe võistluspäeva vahele vähemalt **10 tunni pikkune paus**. Kuigi need nõuded pole rangelt kohustuslikud, peetakse neist nii meie kui ka rahvusvahelises praktikas hoolikalt kinni. Mingil juhul ei saa alade vahelise puhkepausi lühendamist tingida varem väljakuulutatud ajakava. Sellisel juhul tuleb ajakava operatiivselt muuta. "Kiirustamine" on põhjendatud ainult eriolukorras (näit teivashüppe venimise tõttu on olemas oht, et odaviset ei saa saabuva pimeduse tõttu enam ohutult läbi viia).

5. Erinevused kergejõustiku üksikalade ja mitmevõistluse võistlusmäärustes

- kõigil väljakualadel (kõrgus- ja teivashüpe välja arvatud) on kõigil võistlejatel kolm katset;
- jooksualadel "antakse andeks" iga jooksu esimene vaelähe;
- rekordi püstitamiseks ei tohi aladel, kus tuult mõõdetakse, olla taganttuule keskmine kiirus olla suurem, kui $+2,0$ m/s (näit 10-võistluses: 100 m $+5,2$, kaugushüpe $+0,3$ ja 110 m tõkkejooks $-1,5$ m/s, keskmine $(5,2+0,3-1,5) : 3 = 1,4$ m/s, st tulemus on rekordikõlblik või 7-võistluses: 100 m tõkkejooks $+3,6$, 200 m jooks $-0,2$, kaugushüpe $+2,9$, keskmine $(3,6 - 0,2+2,9):3 = 2,1$ m/s, st tulemus pole rekordikõlblik);
- edetabelikõlblikud on kõik rekordikõlblikud tulemused (vt eelmine lõik) ja tulemused, mille püstitamisel taganttuule kiirus ühelgi alal, kus tuult mõõdetakse pole suurem, kui $+4,0$ m/s;
- mitmevõistluse teivashüppes on siis, kui võistlema jäänud 1 võistleja, katseks valmistumiseks ettenähtud aja pikkus 3 min, mitte 5 min nagu üksikala puhul.
- tiitli- ja rahvusvahelistel võistlustel tõstetakse mitmevõistluses latti kõrgushüppes 3 cm ja teivashüppes 10 cm kaupa. Muudel võistlustel võib latti tõstmise intervalli suurendada, kuid see peaks kogu võistluse jooksul olema ühesugune. Erinevalt üksikaladest ei tohi latti tõstmise korda muuta ka siis, kui võistlema on jäänud ainult üks, võistluse juba võitnud, sportlane.

6. Mitmevõistluse lõpetamise tingimused

Selleks, et mitmevõistlus lõpetada ja saada koht paremusjärjestuses peab võistleja **startima kõigil jooksualadel ning tegema vähemalt ühe õnnestunud või ebaõnnestunud katse kõigil väljakualadel**. Ala lõpetamine pole oluline, st

võistleja võib jooksu katkestada või väljakualadel ülejäänud katsetest loobuda. Alal osalenuks loetakse ka võistlusmääruste rikkumise (mitte ebasportliku käitumise) tõttu diskvalifitseeritud sportlane. Ükskõik, mis põhjusel (ka arsti ettekirjutuse kohaselt) jooksualal mitte startinud või väljakualal ühtki katset mittesooritanud sportlane loetakse mitmevõistluse katkestanuks ja ta ei tohi mitmevõistluse järgmistel aladel enam kaasa võistelda. Mõnel alal nulli saamine edasivõistlemist ei takista.

7. Tulemuste arvestamine

Mitmevõistluses pole määravaks mitte võistlejate reaalsed tulemused üksikutel aladel vaid nende tulemuste eest antavad punktid. Nii loetakse võistlejate tulemused samade punktide korral võrdseks ka siis, kui need reaalselt teineteisest erinevad (näit meeste odaviske tulemusi 59.85 ja 59.90 käsitletakse võrdsetena, sest mõlema eest saab 736 punkti). Teisisõnu: võrdsete punktide korral ei anna reaalselt parem tulemus ühele võistlejale teise ees mingit eelist.

Mitmevõistluse arvestusse lähevad võistleja üksikala parima tulemuse eest antavad punktid. Juhul, kui kaugushüppes puhunud lubatust suurema taganttuule tõttu (vt p.5), pole mitmevõistluse tulemus rekordi- või edetabelikõlblik, kuid paremuselt teise (või kolmanda) tulemuse korral seda oleks, tuleb võistluse lõpp-protokollis eraldi välja tuua ka see tulemus ning viimasest lähtuv mitmevõistluse punktisumma.

Mitmevõistluse punkte arvestatakse IAAF-i rahvusvahelise punktitali alusel. TV 10-olümpiastardi mitmevõistluste tarbeks on koostatud vastav EKJL-i punktitali. Meeste ja naiste võistluste tarbeks on koostatud eri tabelid, mistõttu peab hoolega jälgima, et punkte valest tabelist ei võetaks. Kuni 400 m (kaasa arvatud) pikkustel distantsidel on eraldi punktitalid ka elektri- ja käsiaegade puhuks. Loomulikult ei "mahu" punktitalidesse kõik võimalikud tulemused. Kui vajalikku tulemust tabelis pole võetakse punktid sellele lähima halvema tulemuse järgi, mis seal olemas. (näit meeste 400 m jooksu aega 54,37 sek tabelis pole, sellele lähim halvem aeg, mis tabelis olemas, on 54,29 sek, mille eest saab 628 punkti; naiste odaviske tulemust 38,01 m tabelis pole, sellele lähim halvem tulemus, mis tabelis olemas, on 37,98 m, mille eest saab 629 punkti). Tulemuste eest, mis halvemad tabeli järgi 1 punkti andvatest, arvestatakse 0 punkti.

Mitmevõistluse punkte on võimalik arvestada ka vastavate valemite abil. Need koos vajalike koefitsientide ja konstantidega on toodud punktitalide lisades. EKJL-i kodulehelt („Blanketid ja info“ alt) on võimalik alla laadida "Lihtsad Exceli tabelid mitmevõistluse punktide arvestamiseks". Siingi tuleb meeles pidada, et elektri- ja käsiaegadega fikseeritud tulemuste arvutamiseks tuleb kasutada erinevaid programme.

8. Mitmevõistluse paremusjärjestuse selgitamine

Paremusjärjestuse määramisel on esimeseks kriteeriumiks võistlejate poolt kogutud punktisummad. Kahe või enama võistleja punktide võrdsuse korral saab parema koha võistleja, kes konkurentidega võrreldes sai rohkem punkte enamal arvul üksikaladest (näit kogusid kaks võistlejat kümnevõistluses 8000 punkti; üks võistleja teenis teisest rohkem punkte 6 alal ja saab seetõttu kõrgema koha). Kui see võrdlus jääb "viiki" (meie näites 5 :5), võrreldakse võistlejate suurimaid alapunkte kõigi alade kokkuvõttes. Parema koha saab see, kelle parima üksikala punktid on konkurenti omast suuremad (meie näidet jätkates on ühe võistleja parimad üksikala punktid kaugushüppe 850 p, teisel aga teivashüppe 870 p ja tema saabki kõrgema koha). Kui ka see näitaja on võrdne (näit 850 : 850), võrreldakse paremuselt järgmisi üksikalade punkte jne.

9. Võistkondliku paremusjärjestuse selgitamine

Mitmevõistluses peetakse sageli võistkonnavõistlusi. Sellisel juhul määratakse võistlusjuhendiga kindlaks võistkonna suurus ja sellest arvesse minevate võistlejate arv (näit võistkonna suurus 4 sportlast, arvesse läheb 3 parema tulemus). Võistkonnaarvestuse pidamiseks liidetakse iga ala järel võistkonna hetkel kolme parema võistleja senikogutud punktid. Mitmevõistluse katkestanud võistkonnaliikme poolt kogutud punktid võistkondlikku arvestusse ei lähe (näit kui kümnevõistleja ei tulnud 1500 m jooksu starti, siis sellele vaatamata, et tema üheksa alaga kogutud punktid võivad olla suuremad võistkonnakaaslase kümne alaga teenitud punktidest, need võistkonna arvestusse ei lähe). Võistkond, mille koosseisus jääb katkestamiste tõttu edasi võistleva arvesse minevate võistlejate arvust vähem liikmeid, langeb võistkondlikust konkurentsist välja. Sellise võistkonna liikmed saavad edasi võistelda individuaalselt. Isegi juhul kui mittetäielikus koosseisus võistkonna liikmed koguvad võistluse lõpuks mõnest täisarvulisest võistkonnast suurema punktisumma, neile võistkondlikus arvestuses kohta ei määrata ja punktisummat protokollis välja ei tooda. Võrdse punktisumma korral saab kõrgema kohavõistkond, mille parima liikme punktisumma olid konkureeriva võistkonna parima liikme omast suusrem. Selle näitaja võrdsuse korral võrreldakse võistkondade paremuselt teiste, kolmandate jne liikmete tulemusi.

10. Võistlusteabe töötlemine ja sekretariaadi töö korraldamine

Lisaks tavapärasele tööle (stardi- ja tööprotokollide ettevalmistamine, tööprotokollide kontrollimine, lõpp- ja koondprotokollide koostamine) tuleb sekretariaadil mitmevõistluse puhul tegelda ka punktiarvestusega. Seda tegevust saab korraldada arvutiprogrammi abil või mitmevõistleja kaartide abil "käsitsi".

Millist meetodit ka ei kasutataks, tuleb, kui vähegi võimalik, kõigi võistlejate punktid välja arvestada ning jooksvad punktisummad ja paremusjärjestus võistlejatele teatavaks teha enne järgmise ala algust.

Arvutiprogrammi kasutamisel sisestatakse võistlustulemused peale ala lõppu tööprotokollil alusel või (võimaluse korral) tehakse seda operatiivselt ala toimumise käigus. Viimasel juhul on jooksev teave võistluse käigust ja punktiseisust küll pidevalt saadaval, kuid ametlikuks muutub see alles peale arvutisse sisestatud andmete tööprotokollil järgi kontrollimist. Tiitli- ja rahvusvahelistel võistlustel tuleb iga ala lõppedes välja trükkida lõppenud ala kõiki tulemusi sisaldav ala lõpp-protokoll ning lõppenud alade paremaid tulemusi ja nende eest saadud punkte ning jooksvat punktisummat kajastav vaheprotokoll. Arvutiprogrammi kasutamisel varitsevad ka teatud ohud. Hoolikale kontrollimisele vaatamata võib andmete sisestamisel mõni viga läbi lipsata. Ka võib arvuti kasutada vale programmi või juhtuda vigu programmi seadistamisel. Seetõttu on suurvõistlustel mõttekas punktiarvestust võistlejakaartidega sõltumatult dubleerida. Selleks määratakse igale mitmevõistlejate rühmale vanemsekretär, kes võistlejakaartide ja punktitali abil iseseisvat punktiarvestust peab. Iga ala järel võrdleb vanemsekretär oma arvutusi sekretariaadist saadud protokolliga ning lahknevuste ilmnemisel saab vea kiiresti leida ja parandada.

Kui arvutiprogrammi kasutamiseks võimalused puuduvad, on võistlejakaardid terve mitmevõistluse ainsateks töödokumentideks ja teabekandjateks. Eraldi protokolle on vaja ainult kõrgus- ja teivashüppe tarbeks ning jooksvate aegade ja tuule kiiruse ülesmärkimiseks. Mitmevõistleja kaart võiks olla trükitud paksemale paberile. Kaardi päises peab olema koht võistleja isikuandmete (nimi, klubi, sünniaeg, võistlejanumber) märkimiseks. Võistlustulemused ja punktid kantakse kaardil olevasse tabelisse. Tabelis peavad olema veerud ala nimetuse, saavutatud tulemuse, selle eest saadud punktide, jooksva punktisumma ja koha märkimiseks. Vajalike alade puhul ka

lisalahter tuule kiiruse märkimiseks. Kaugushüppe, kuulitõuke, kettaheite ja odaviske kolme tulemuse märkimiseks võiks kaardi allosas olla kolmeveeruline ja neljarealine lisatabel (kaugushüppes koos lisalahtriga tuule kiiruse märkimiseks). Sealt kantakse parim tulemus üle põhitabelisse. Kõrgus- ja teivashüppes kantakse tööprotokollist kaardil olevasse tabelisse ainult võistleja lõpptulemus. Jooksude ajad kantakse kaardile fotofiniši või ajamõõtjate protokollil alusel, tuule kiirused tuulemõõtja protokollil alusel. Peale ala lõppu kantakse tabelisse võistleja parima tulemuse eest saadud punktid ja liidetakse need senisele punktisummale. Võimaluse korral peaks informator seejärel punktisummad ja paremusjärjestuse ette lugema. Kui see mingil põhjusel tegemata jäi, peab ala vanemkohtunik või starter esitama vajaliku teabe võistlejatele enne järgmise ala algust võistluspaigas.

Võistlejakaardil oleva põhitabeli täitmine koosneb seega neljast operatsioonist: võistleja tulemuse (vajadusel ka tuule kiiruse) sissekandmine, tulemusele vastavate punktide leidmine punktisummale ja nende kaardile märkimine, antud ala punktide liitmine eelnevale summale ning saavutatud punktisummale jooksvas paremusjärjestuses vastava koha kaardile märkimine. Peale viimast ala, enne lõpptulemuste väljakuulutamist tuleb kaardil olevad üksikalade punktid kontrollimiseks uuesti kokku liita. Kui vähegi võimalik oleks soovitav üle kontrollida ka punktisummale on võetud punktide "õigsus". Vead tulevad enamasti vale punktisummale kasutamisest (nt 60 m jooksu asemel võetakse punktid 60 m tõkkejooksu tabelist), kiirustamisest tulemusele vastavate punktide otsimisel tabelist, kehvast arvutamisoskusest, kõige sagedamini aga lohakast käekirjast tingitud numbrite valestimõistmisest.

Võistluse lõpptulemused tuleb esitada koondprotokollis, mis peab paremusjärjestuses sisaldama kõigi võistlejate kõigi alade parimaid tulemusi koos vastavate punktidega ja lõplikku punktisummat. Noorte ja veteranide võistluste puhul ja igal muul juhul, kui kasutatakse täiskasvanute võistlusvahenditest kergema kaaluga vahendeid ja/või täiskasvanute tõkete kõrgusest ja -vahest erinevaid tõkete kõrgusi ja -vahesid, tuleb tegelikult kasutatud vahendite kaalud ning tõkete kõrgused ja -vahed protokollil märkida. Seda on kõige lihtsam teha võistlusala pealkirja juures (näit: Tütarlaste B-klassi seitsmevõistlus (12/7.75/76,2; 3 kg; 400 g)). Madalamaid tõkkesid kasutatakse sageli harrastajate võistlustel, kuid protokollil seda tihti ei märgita, mistõttu võistlustulemuste edetabelikõlblikkuse selgitamine on väga keeruline. Koondprotokollis esitatakse võistlejad võitjast algavas paremusjärjestuses. Mitmevõistluse katkestanud võistlejate poolt saavutatud tulemused tuuakse ära protokollil lõpus. Kohta neile ei määrata ja läbitud aladega saavutatud punktisummat välja ei tooda, märkides sellesse veergu „DNF“ (st katkestanud). Esitatakse ainult läbi tehtud alade parimad tulemused ja nende eest saadud punktid.

Korraliku koondprotokollil juurde kuuluvad kindlasti ka kõigi mitmevõistluse üksikalade lõpp-protokollid, kus tuleb esitada kõigi võistlejate kõik tulemused, ebaõnnestunud ja vahelejäetud (kõrgus- ja teivashüppes ka õnnestunud) katsed ning selle ala parima tulemuse eest võistlejale arvestatud punktid. Arvutiprogrammi kasutamisel on ala lõpp-protokollil valmistamine lihtne. Võistlejakaartide kasutamisel piirduakse enamasti koondprotokolliga ja üksikalade protokolle sellele ei lisata.

Arvutite kasutamisel saavad tulemuste kontrollimisega protokollide valmistamisega hakkama peasekretär ja tema 2-3 asetäitjat. Võistlejakaartide kasutamisel on otstarbekas määrata iga võistlejategrupi juurde punktisummale ja taskuarvutiga varustatud vanemsekretär.

11. Mitmevõistlejate gruppide moodustamise ja jooksude koostamise põhimõtted

Võistlejate gruppidesse ja jooksudesse jaotamine on rahvusvahelistel võistlustel IAAF-i või EAA tehnilise delegaadi, Eesti meistrivõistlustel EKJL-i vaatluskohtuniku, võistlustel, kus vaatluskohtunikku pole, peakohtuniku vastutusallas. Nimetatud ametiisikud täidavad selle ülesande ise või delegeerivad mõnele pädevale kohtunikule. Kui võistlejaid on ühes vanusegrupis rohkem kui 16 - 20, jaotatakse nad väljakualade läbiviimiseks kahte (harva enamasse) gruppi. Grupid koostatakse kogu võistlust läbivalt (võistlevad samas koosseisus kuni viimasealani) või igaks väljakualaks (arvestades võistlejate eeldatavat tugevust antud alal) eraldi. Võib rakendada ka segavarianti, kus üheaegselt kasutatavate võistluspaikade arvust olenevalt võisteldakse mõnel alal ühes, mõnel samaaegselt kahes grupis (näit kümnevõistluse kõrgus- ja teivashüppes kahes, ülejäänud väljakualadel ühes grupis). Erandiks on kõigi eeltoodud variantide puhul kümnevõistluse odavise, kus aja kokkuhoiu huvides moodustatakse grupid operatiivselt, vastavalt võistlejate teivashüppest välja langemisele.

Rahvusvahelistel tiitlivõistlustel eeldatakse, et kõikki väljakualasid peale kettaheite ja odavise saab läbi viia kahes grupis üheaegselt. Selleks peab staadionil kaugus-, kõrgus- ja teivashüppeks ning kuulitõukeks olema kaks kõrvuti asetsevat sama hüppe- või tõukesuunaga võistluspaika. Hallitingimustes pole paikade kõrvutiasetsemise ja samasuunalisuse olulised. Kui kahte eeltoodud nõuetele vastavat võistluspaika võtta pole, võistlevad grupid samas paigas vahetult üksteise järel.

Jooksualadel koostatakse jooksud kas grupi siseselt (kui võisteldakse algusest eelviimasealani kahes eraldi grupis) või kõiki võistlejaid hõlmavalt. Kuigi võistlusmäärused vastavad ettekirjutust ei sisalda, on viimasel ajal rahvusvahelistel tiitlivõistlustel kasutusel praktika, mille kohaselt kõigil jooksualadel (va mitmevõistluse viimane ala) koostatakse jooksud võistlejate isiklike rekordite ja hooaja edetabeli alusel just sellel alal. Alternatiivne võimalus on koostada jooksud võistlejate mitmevõistluse isiklike rekordite alusel, luues sellega üldarvestuses võrdsetele kohtadele pretendeerivatele sportlastele võimalikult sarnased võistlustingimused. Halva ja muutliku ilma korral võib see olla väga olulise tähtsusega asjaolu. Mitmevõistluse viimaseks (jooksu)alaks koostatakse jooksud vastavalt võistlejate paremusjärjestusele enne seda ala. Paremustabeli eesotsas olevad võistlejad jooksevad viimases jooksus. Kui vähegi võimalik, tuleb paremustabeli jooksudesse jaotamisel üritada väga väikeste punktivahedega võistlejad paigutada samasse jooksu.

Võistkondliku mitmevõistluse puhul on oluline, et kõigis gruppides ja jooksudes oleksid kõik võistkonnad võrdselt esindatud. Seetõttu määravad võistkonnad ise oma liikmete "numbrid", mille alusel grupid ja jooksud moodustatakse (näit esimesse gruppi numbrid 1 ja 2 ning teise gruppi numbrid 3 ja 4 või esimesse jooksu number neljad, teise kolmed jne). Viimaseks alaks koostatakse jooksud mitte individuaalse vaid võistkondliku paremusjärjestuse alusel, st võistkonna kõik liikmed jooksevad ühes jooksus.

12. Mitmevõistluse ajakava

Suurvõistlustel, eriti kui mitmevõistlus toimub samaaegselt paljude üksikaladega, on täpse ajakava koostamine möödapääsmatu. Samas on taolistel võistlustel osavõtjate arv juba ajakava koostamise hetkel üsna täpselt teada. Muudel võistlustel, kus osavõtjate arv on sageli etteaimamatu, võib eelnevalt kindlaks määrata ainult iga mitmevõistluse esimese ala algusaja ja järgmised välja kuulutada "käigu pealt" peale

eelmise ala lõppu. Seejuures tuleb tagada kõigi võistlejate kiire teavitamine sellest. Võimaluse korral pole paha, eriti enne viimast ala, küsida enne ala algusaja kindlaks määramist ka võistlejate arvamust. Tuleb meeles pidada, et 30 min puhkepaus alade vahel on lühim, mis lubatud, kuid see võib olla ka pikem. Varem väljakuulutatud ajakava "kokkutõmbamist" tasub võimaluse korral alati kaaluda. Samas ei anna 15 - 20 minutit "kokkuhoidu" erilist efekti, kuid võib tekitada olulist segadust kohtunike töös ja ebamugavusi pealtvaatajaile. Juhul kui eelmine ala kavandatud ajaks ei lõppe ja puhkepaus lühemaks jääb, tuleb järgmise ala algust selle võrra edasi lükata. Puhkepausi lühendamist ei saa põhjendada ajakavas toodud järgmise ala algusajaga. Väljakuulutatust varem tohib alaga alustada ainult juhul, kui sellega on nõus kõik võistlejad. Kasvõi ühe osavõtja vastuseisul peab ala algama väljakuulutatud ajal. Juhul, kui täpne ajakava koostatakse, tuleb välja selgitada võistluspaik, kuhu võistlejad võivad "kuhjuda" (näit on nii kümne- kui ka seitsmewõistluse kolmas ala kuulitõuge) ja selle vältimiseks saab võistlejaterühmad juba esimeste alade algusaegadega hajutada. Kahe paralleelse võistluspaiga olemasolul (hallivõistlustel pole paralleelsus oluline), tasub, eriti kõrgus- ja teivashüppes, kaaluda nende alade läbiviimist kahes grupis. Võimalik on ka kõrgus- või teivashüppele järgneva ala läbiviimine mitmes grupis vastavalt sellele kuidas võistlejad hüppealalt välja langevad. Sageli on kõrgus- ja/või teivashüppes kasulik moodustada eeldatavate algkõrguste põhjal grupid erinevate vanuserühmade võistlejatest. Võistlemisel kahes grupis ühes võistluspaigas ei tohi unustada, et teine grupp peab alustama kohe peale esimese grupi võistluse lõppu.

13. Kohtunike töö korraldamine

Võistlusmääruste kohaselt määratakse igale kavas olevale mitmewõistlusele ala peakohtunik (*referee*), kelle ülesandeks on vastava mitmewõistluse läbiviimise juhtimine ja koordineerimine. Tema pädevuses on ajakava muutmine (see tuleb kooskõlastada võistluste peakohtuniku ja tehnilise delegaadi või vaatluskohtunikuga), võistlejate liikumise korraldamine alalt alale, nende tegevuse kontroll puhkealal, mitmewõistluse läbiviimist käsitlevate protestide esmane lahendamine jms. Võistlusalade otsesest läbiviimist juhivad ja selle käigus, antud proteste lahendavad võistlusala peakohtunikud, kellega mitmewõistluse peakohtunik teeb tihedat koostööd. Väiksematel, võistlustel, kus üksikalade peakohtunikke ei rakendata, täidab mitmewõistluse peakohtunik alade läbiviimise ajal ka nende ülesandeid. Juhul, kui ka mitmewõistluse peakohtunikke ametisse ei panda, täidab nende ülesandeid võistluste peakohtunik (või tema asetäitja), üksikalade peakohtuniku õigused ja kohustused lähevad aga üle ala vanemkohtunikele (jooksualadel vanemstarterile ja lõpukohtunike vanemale).

Kohtunikebrigaadide töö korraldamiseks on kaks võimalust. Ühel juhul liiguvad kohtunikud alalt alale koos võistlejatega, viies läbi kõik väljakualad ning tegutsedes jooksualadel distantssi- ja lõpukohtunikenä. Teisel puhul "kinnistatakse" igale alale või aladerühmale (näit kuulitõuge, kettaheide ja odavise või kõrgus- ja teivashüpe) kindel kohtunikebrigaad, mis viib läbi kõik "oma" võistluspaigas toimuvad alad.

Kohtunikebrigaadide arvuline koosseis sõltub, sellest, kas ja millist "teenust" (vahendite tagasitoomine väljakult ja nende puhastamine, võistluspaigast lahkumisel saatja määramine jne) võistlejatele osutatakse ning kasutatavate tehniliste vahendite hulgast (arvutid, elektron-optilised mõõteseadmed, tablood, katseaja kellad jms).

Väljakualade kohtunikebrigaadid (jooksualadel starterid) peavad võistluspaika minema mõni minut enne võistlejate kogunemiskohast või puhkealalt sinna jõudmist. Kena on, kui kohtunikud liiguvad alale ja sealt ära rivikorras. Võistlustel, kus võistlejatel on alalt-alale liikumiseks vaba voli, peab vähemalt mõni järgmise ala kohtunik olema

võistluspaigas juba siis, kui eelmine ala lõppeb. Seda on vaja eelkõige ohutuse tagamiseks, sest võistluspaika jõudnud võistlejail võib olla soov kohe proovikatsetega alustada. Samaks ajaks peab võistluspaika viima ka vajalikud võistlusvahendid (kuulid, kettad, odad).

14. Võistlusteabe edastamine

Võistlusteabe (suuline ja visuaalne informatsioon ning võistlustulemuste edastamine paber kandjal ja interneti kaudu) töötlemine ja edastamine ei erine mitmevõistluse puhul muudest kergejõustikuvõistlustest.

Esmase teave võistlusala käigust esitatakse võistluspaiga lokaalsete infotabloodega. Manuaaltabloode kasutamisel tuleb neid ka mõistlikult, st aeglaselt pöörata, et asjahuvilised tulemust ka näha jõuaksid. Ka peaks tablookohtunik jälgima, et ta ise tablool olevat tulemust ära ei varjaks.

Tehnilistest võimalustest olenevalt dubleeritakse esmast infot võistluste informaatorite poolt, ja selle olemasolul, ka suure tablooga. See on võimalik ainult juhul, kui kõik võistlustulemused sisestatakse arvutivõrku vahetult võistluspaikades. Vastasel korral peab informaator võistlusala käigust ülevaate andmiseks ise võistluspaigas viibima, mis omakorda sõltub spordibaasi helitehnilistest võimalustest. Suure tablo olemasolu muutub sellisel juhul mõttetuks.

Ametlik võistlusteave edastatakse võistlejatele ja treeneritele stardi ja võistlusprotokollide näol paber kandjal. Kindlasti tuleb nende dokumentide koopiad võimalikult kiiresti üles panna ka pealtvaatajatele sobivas kohas olevatele infostendidele. Suurvõistlustel varustatakse võistkondade esindajaid ja ametiisikuid võistlusdokumentidega võistlusteabe keskuse (*Technical Information Centre - TIC*) vahendusel, ajakirjandust pressikeskuse kaudu. Väiksematel võistluste jääb see töösekretariaadi hooleks.

Võistlustel, kus kasutatakse võistlejakaarte, jääb info edastamine paratamatult aeglaseks ja piirdub paremal juhul sellega, et informaator saab iga ala järel ette lugeda lõppenud ala tulemused ja mitmevõistluse paremusjärjestuse ning punktiseisu. Kui ka see pole mingil põhjusel võimalik, peavad võistlejaid võistluste seisust teavitama starterid ja väljakualade kohtunikud.

Mitmevõistluse omapärast tingituna peaksid informaatorid keskenduma vähem individuaalse konkurentsi kajastamisele üksikaladel, vaid võrdlema võistleja saavutusi alal tema seniste tulemustega.

15. Isiklike võistlusvahendite kasutamise kord

Isiklikeks võistlusvahenditeks on kuulid, kettad, odad, teibad. Neist kolm esimest on võistluste ajal kõigi võistlejate ühiskasutuses, viimased aga ainult võistlejate individuaalses kasutuses.

Kuulid, kettad ja odad tuleb määratud tähtjaks (see märgitakse juhendisse või lepitakse kokku tehnilisel koosolekul) korraldaja esindajale üle anda. Suurvõistlustel võetakse võistlusvahendid vastu (ja tagastatakse) võistlusteabe keskuse (TIC) kaudu. Väiksematel võistlustel, kus TIC-i pole, antakse vahendid üle inventariteenistuse kohtunikele. Nendelt saavad omanikud oma võistlusvahendid ka tagasi. Võistlusvahendeid ei tohi mingil juhul tagastada otse võistluspaigas. Omanikud saavad need tagasi alles peale vastava võistlusala kõigi gruppide võistluse lõppu. Mitmes grupis üksteise järel toimuva võistluse puhul peavad kõik võistlusvahendid olema kõigi gruppide võistlejate käsutuses. Üheaegselt kahes grupis toimuva võistluse puhul tuleb jälgida, et konkreetne võistlusvahend oleks just selle võistlejategrupi käsutuses, mille koosseisu selle omanik kuulub. Isiklikud võistlusvahendid viivad koos korraldajate

omadega võistluspaika ja toovad sealt tagasi kohtunikud.

Isiklikud võistlusvahendid peavad oma kaalult, määratud mõõtmel ja muudelt omadustelt täielikult vastama võistlusmäärustes toodud nõuetele. Lubatud on kasutada ainult IAAF-i kehtivat sertifikaati (vastavad nimekirjad on saadaval IAAF-i kodulehel) omavaid võistlusvahendeid. Selleks peab võistlusvahendi mark olema sellelt tuvastatav. Inventariteenistuse kohtunikud, selle puudumisel võistluste peakohtunik ise või tema poolt määratud oskaja kohtunik, kontrollivad isiklike (ja ka võistlusbaasile kuuluvate) võistlusvahendite sertifitseeritust, kaalule ja mõõtmetele ning teistele võistlusmääruste nõuetele vastavust. Sobivuse korral võistlusvahend markeeritakse (sobivaim on veekindel marker) ja kantakse võistlusvahendite ametlikku nimekirja. Iga võistlusvahendi markeering peab olema erinev ja võimaldama konkreetset vahendit igal hetkel nimekirja järgi tuvastada. Markeeringuks on sobiv kasutada ühe-kahe tähelist tähekombinatsiooni ja kahekohalist numbrit (näit KS-12). Kus tähepaar on lühend võistlusbaasi nimest või kontrollija initsiaalid ja number näitab selle järjekorranumbrit võistlusvahendite nimekirjas. Suurvõistlustel peetakse kasutatud võistlusvahendite kohta eraldi protokoll, kuhu märgitakse iga võistleja igal katsel kasutatud vahendi markeering.

Võistlusvahendi kontrollimisel on esmaseks vahendi kaal, mis ei tohi olla võistlusmäärustes toodust väiksem, odade puhul ka raskuskeskme õige asukoht. Vahendis ei tohi olla liikuvaid osi (st nende raputamisel ei tohi kosta kolinat). Vahendite pealispind peab olema sile. Nõuetele mittevastavat vahendit ei tohi anda selle omanikule "parandamiseks". Säärast vahendit ei markeerita ja seda võistlustel kasutada ei lubata. Vahendeid kaalutakse elektroonilise kaaluga, mille täpsus peab olema vähemalt 0,1 grammi. Oda raskuskeskme asukoha kontrollimiseks kasutatakse spetsiaalset seadeldist.

Võistlusteibad "ladustatakse" võistlusbaasi valdaja poolt eraldatud kohta (nn teibadepoo) ja viiakse sealt kohtunike poolt vajalikul ajal võistluspaika. Väiksematel võistlustel lubatakse võistlejatel viia teibad võistluspaiga juurde ka kohe staadionile või halli saabudes. Teivaste paigutamiseks peab võistluspaigas olema spetsiaalne alus. Teibad saavad võistlejad peale võistlust kätte depoost või lubatakse need ära viia otse võistluspaigast. Ühe võistleja poolt võistlustele kaasa toodud ja seal kasutatud teivaste arv ei ole limiteeritud. Suurvõistlustel nõutakse teivaste võistluseelset kontrolli. Seda teevad ala pea ja/või vanemkohtunik võistluspaigas. Teivaste alaossa ja hoidekohta on lubatud ühtlaselt teipi kerida, kui sellest ei tohi moodustada käele tuge andvaid, teibast jämedamaid "rõngaid"

16. Võistlejate lubatud ja keelatud abistamine

Mitmevõistluse puhul tekitab kõige enam probleeme arsti- ja füsioterapeudi abi kasutamine. Võistlusala toimumise ajal tohib võistleja saada vajalikku abi ainult võistluste ametlikult meditsiinipersonalilt. Selleks võib võistluste arst tulla võistluspaika või võistleja minna ala peakohtuniku loal ja kohtuniku saatel tema juurde. Võistkonna arstil või massööril on võistluspaika minek keelatud. Samas on mõistetav, et õnnetuse korral (mis võib olla ka tühiste tagajärgedega), kiirustab abi andma iga läheduses viibiv meedik. Seega tuleb iga olukorda hinnata erinevalt. Keelatud abi saamise korral hoiatab ala (või mitmevõistluse) peakohtunik võistlejat talle kollast kaarti näidates. Korduva rikkumise korral tuleb võistleja, talle punast kaarti näidates, diskvalifitseerida. Puhkealal viibides saab võistleja oma võistkonna arsti või massööri visiteerida mitmevõistluse peakohtuniku loal ja kohtuniku saatel. Kui võistlejad tohivad ühelt alalt teisele vabalt liikuda ja neid aladevahelisteks pausideks phkealale ei suleta, võivad nad sellel ajal ükskõik kellega vabalt suhelda. Alade toimumise ajal tohivad võistlejad oma tribüünil või rajapiirde taga asuva

treeneriga vabalt suhelda. Seejuures ei tohi nad ala kohtunike nägemisulatuses väljuda. Treenerid võistluspaika ja neid ümbritsevale jooksurajale minna ei tohi. Erandkorras võib ala peakohtunik keelata võistlejate mineku jooksurajale, kui see võib käimasolevat jooksu ohustada. Selline korraldus tuleb enne jõustumist teatavaks teha kõigile võistlejatele. Sellisel juhul peavad võistlejad ja treenerid piirduma "kaugsuhtlemisega" üle jooksuraja ja korraldust rikkunud sportlast karistatakse esmalt hoiatuse, kordumisel diskvalifitseerimisega.

Keelatud abistamiseks loetakse kaasvõistlejalt võistluspaigas saadud abi (nt masseerimisteenus või tuule suuna ja kiiruse näitamine).

Loomulikult on keelatud jooksjate "vedamine" kõrvaliste isikute või samas jooksus ringiga sisse saanud või saama hakkavate võistlejate poolt. Treenerid tohivad võistlejatele vaheaegu hõigata siis, kui asuvad väljaspool jooksurada.

17. Võistluste katkestamine ja võistluspaiga vahetamine, alade ärajätmine või nende järjekorra muutmine

Kui mõne mitmevõistluse ala katkestamine on näiteks paduvihma tõttu möödapääsmatu, jätkatakse võistlust esimesel võimalusel katkenud kohast. Juhul kui paus kujuneb nii pikaks, et võistlejad peavad uuesti sooja tegema või on võistluspaiga kvaliteet oluliselt halvenenud või tuleb võistluspaika vahetada, tühistatakse pooleli jäänud katsevoorus saavutatud tulemused ning alustatakse seda vooru otsast peale. Soovitavalt antakse enne võistluse taasalustamist igale võistlejale vähemalt üks proovikatse. Võistluspaiga vahetamine tuleb kõne alla ainult selle täiesti kasutuskõlbmatuks muutumise korral. Tuule suuna muutumine võistluspaiga vahetamise põhjusena arvesse ei tule.

Mitmevõistlust tuleb sageli jätkata ka tingimustes, kus üksikala edasilükkamine (või isegi ära jätmine) oleks igati mõistlik otsus. Ei tohi unustada et päevalalgust ei jätku lõputult ja võistluspäeva viimaseid alasid ei saa pimeduses läbi viia. Põhimõtteliselt võib mitmevõistluses paremusjärjetuse selgitada ning individuaalsed ja võistkondlikud auhinnad välja and ka mõned alad kavast välja jättes, kuid mitmevõistluse tulemused muutuvad sellega väärtusetuks. Sama kehtib ka juhul, kui olude sunnil tuleb alade järjekorda muuta või mõni esimese päeva ala teisele päevale üle viia.

Võistluse katkestamine on võistlusmääruste kohaselt ala peakohtuniku ja mitmevõistluse peakohtuniku otsustada. Kuigi sama kehtib ka võistluspaiga vahetamise kohta, tuleb säärane otsus kindlasti kooskõlastada võistluste peakohtunikuga ja tehnilise delegaadiga või vaatluskohtunikuga, sest see võib lisaks kõnealusele alale mõjutada ka kogu ülejäänud võistluse läbiviimist.